

Mimóza, a mézesmadzag

Szomorú kis szélhámos üldögél a tyúkol tetején. Rendes ember is lehetett volna belőled, Tóth Kálmánka...! Olyan, aki addig nyújtózkodik, míg a takarója ér, és nem tekereg idegesen az egyszer hopp, máskor kopp hézagai között. Töltöttgalamb-asszony vasárnap húsleves találna eléd (a csontból te szűrősnéd ki a sós velőt), és délután sétálni vinnéd a megnyugtatóan rossz haramiaporontyaidat. Havonta lenne tiszta ágyneműd, és a főnököd néha megdicsérné. A lottószámokat ugyan sose találád el, de egy majdani becsületben megöszült halánték, az semmi?

Kálmánka, kis pitiáner bánatosan bámulja a teleholdat. Sosem-volt-szent-Dávid melán hegedül, de ezt csak a macska hallja a kémény mellett. Hullámszék is tőle a macskaszőr, akár a szélborzolt sarjú. Szellő sem rezdül, a fák állnak, mint régi kép lapjára dereszt szilvettek, és az állat belép az arnyékba. Kálmánka pislog. Hová tűnt a macska? — Nagyanyja boszorkányszombat-beszámolóján nevelődött fantáziája csodát követelően feszíti a Kálmánka szerint unalmas valóság határait. Nyári tündéréjszakán, amikor a szivárvány színei holdféhér álruhában tündökölnek, a kis szélhámos szorgalmasan várja a csodát. Például jön egy mandragóra. (Mert Kálmánka nem megy a rétre szerezengyökér után. Sejtí, hogy ezen a környéken nincs, meg fél is a mezón járni éjjel, egyedül.) Árva kukik se száll erre, csendben alszik a falu. Hátha visszatér a macska — reménykedik Kálmánka —, és, mondjuk, repülni fog. — Mereven nézi a kéményt. Eredmény nincs. A kiábrándítóan prózai macska a szomszéd szénakazlában vadászik pocokra, mivel a saját területe Kálmánka által foglalt. Repülni pedig reggel fog (amikor álmos és idősb Tóth Kálmán belerúg), és néhány méter szárnyalás után sértődött nyekkenéssel landol az egresbokorba, de erről még sem a cica, sem id. Tóth nem tudnak. A közeli országúton átrog egy autó. Fiat — hegyezi füleit Kálmánka. Nem találja el, de erről legalább észébe jut a munka, a felkelés. Általában minden, amit utál, és elkeseredésében bemegy aludni. Nedves falak salétromszaga zavarja ki orrából a frissen kaszált fű illatát. Káromkodva lesöpri takarójáról a pizzamát, ruhástól fekszik az ágyra. — Már megint lármázik a vénember — sóhajtja elkeseredetten. (Apja csak ötvenéves múlt, de, ha a hátán fekszik, tényleg hortyog.) Kálmán dühében olyan hangosan műhorkol, hogy az már ordításnak tűnik. Id. Tóth meglepetésében az ablak felé fordul és elhallgat. Kálmánka álomba merül.

Közel a pirkadat, a derengésben hanyagul ácsorognak a bútorok; komód könyökök kártyaasztalra, ruhásszekrény falhoz támaszkodik, szkáj-puff az olajkályha mellé kuporodva bóbiskol. A régi pesti lakásban csak csúnyák voltak ezek a szedett-vedett darabok — egyik thonet, másik modern, harmadik kovácsolt vas az Ecserről —, a falusi szobában riasztóan idegenek.

Id. Tóthnak égett a pesti talaj a lába alatt, összkomfortos főberletét „saját vidéki házra” cserélve (szoba és konyha; a tyúkol, meg budi a tenyérnyi udvaron) elmenekült. Jól számított: senki nem ment utána. Bosszúért lihegni általában kétezer forint felett szoktak az emberek. A cserénél motorkerékpár volt a ráadás. Megjavította, aztán névtáblát erősített a kapura: Tóth Kálmán okl. gépészmérnök.

— Hát ez melyikünk? — heherészett Kálmánka, amikor először látta.

— Általában mindegyikünk, ha pedig zúr van, akkor az, amelyikünket nem macerálják.

— És, ha akad itt kolléga, akkor mi lesz? — akadékoskodott Kálmánka.

— Értünk a motorhoz, vagy nem? Nahát akkor! — Aztán beza-varta a városba atya a fiát dolgozni. — Nyár van, szabadságra mennek, keress magadnak maszekot, aki munkaerőhiányban szenved, szegény. Lassan már tejjre sem lesz pénzünk, és, ha a szomszéd rájön, hogy a kutyának tőle lopom a tojásokat, jól nézünk ki — aggódott ékes magyarsággal.

Kálmánka keresett és talált maszekot. Óvatosan, apjától örökölt körültekintéssel csereberélte az alkatrészeket — rossz helyébe még rosszabbakat tett. a teljesen jókat pedig hazavitte. Néha fellázadt. Nem kedvelte az utazást, ha csak félórás is, mert az állomás megszese van.

— Ünöm! — nyafogta.

— Jobb, ha én egyelőre nem mutakozom Pesten — így a fater.

Poroszkált hát tovább a kis csirkefogó, át a fátyolos hajnalokon...

Emberek arcán az álom zsíros visszfénye. Félretaposott sarkak, cipők repedéseiben szürke por. Ásítások öblítetlen szájakon. Egy nő lábszárán elmaszatolt tegnapi sárröccs. A váróteremk szivárgása — a fal mellett ülők merev vonásai (hamvazószerda sárga pergamen-maszekja). Aki közökre kényyszerül, védekezésül az asztalra borul — négy szék, összecsucodott négyszirmú rózsák. Ha valaki belép, élén-

külnek a tekintetek. Míg kuckót keresve járkál, kísérik, mint égető sugár; vesszőfutás — húsába vág a nadrág gyűrődése, kétszeresen érzi saját vasalatlanságát.

A vonaton se jobb. Kézimunkázók: kispálca, öt ráhajítás, két láncszem. Kártya: ulti, máriás, kontra, rekontra. Külön autósaszt: utógyújtásom van, tegnap mutattam... valami a lengéscsillapítóval... én a gyertyát ötezenként...

Kálmánka menekült. Fúj, motor, autó, szerelés, nem kell! Nőkkel próbálkozott. Az egyik megvetően elfordult, a másik hetykén odavágta: nem ismerkedem! A harmadik vagy negyedik többnyire ráállt az unaloműzésre. Kálmánka ilyenkor rengeteget hazudott. Csak úgy, edzésből, és ez nagyon jólesett neki. Almazöld nadrágban feszengő nőn például kipróbálta, elhisz-e neki ötszáz könyvet? Elhitte. Hazafelé copfos tinédzsernél ezer kötettel folytatta, mire a leányzó ásítozni kezdett, és otthagya.

Kezdetben gyanakodva figyelték az „új mérnökéket” a falusiak, de Kálmánka rendszeres bejárásától megnyugodtak, s ehhez faterka is hozzájárult: a rokkantsági nyugdíjam, a balesetem... szegény, jó, áldott hitvesem (makkegészséges, és hetedhét határon túl körülbelül ötödik élettársánál tart), napok telnek, hogy szerencsétlen gyermekemhez szölok egy szót, ő is olyan nervózus, és így tovább.

Az isten lábát Kálmánka fogta meg, amikor kutyasétáltatás közben találkozott az országúton egy izgatott férfival. A pasas vontató után érdeklődött, szervizbe kellett volna vinni a kocsját.

— Megnézzem? — ajánkozott Kálmánka.

Azonnal látta, nem komoly a baj, de gondterhelten hümmögött. A férfi szidta a szervizt, az autót, a magasságot, s akkor Kálmánka pontos időzítéssel találta a megjavított gépkocsit.

— Jaj, de jó! — nyögött a tulaj, és örömeiben a kutyát simogatta meg.

Mimóza, az aranyispániel a vizslafajták túlaradó szeretetével azonnal a nyakába borult. Kálmánka állt szerényen, a pasas meg Mimóza ölelgette egymást.

— Csodálom. Mimóza egyébként olyan tartózkodó — mondta.

— Ó, én értek a kutyákhoz — hízott a tulaj. — Mennyivel tartozom?

— Semmiség. Amit gondol, uram.

Kétszer annyit kapott, mint amennyit ő gondolt.

— Maga nagyon ügyes — szolt vissza a férfi a volán mögül. — Hol dolgozik?

Kálmánka összerendezte: „Lakáscímet, munkahelyet soha nem mondunk!” — visszhangzott benne az atyai intelem.

— Szabadságon vagyok. Betegszabadság. Egy kis tüdőcsúcshurut. Itt pihenek, jó a levegő.

— Kár... Arra gondoltam, hogy megnézhetné máskor is...

— Boldogan, uram, megtisztel. Írja fel a címét, gyakran megyek haza vizsgálatra, ilyenkor felkeresem a régi kuncsaftjaimat. Ragaszkodnak hozzám, meg nekem is jó egy kis mellékes a táppénz mellé, ugye...

Kálmánka előtt hihetetlen távlatok nyíltak.

— Hogy ez nekem eddig nem jutott eszembe! — mérgelődött id.

Tóth. — Mi leszünk a maszek sárga angyal. Mimózá, kislányom, ebben a buliban neked is jut szerep.

És lőn...

Öreg vekker csörömpöl, üvege nincs. Id. Tóth kilöki a zsalugátert. A bútorok haptákba vágják magukat. Kálmánka álmosan nyöszörög:

— Mindig ez a korai felkelés.

— Gyerünk, gyerünk, szép az idő, már tele az országút. Sicc, te dög!

Most végzi a cica az említett műrepülést. (A macskahasználati jog együtt szállt Tóthra a házzal és a motorkerékpárral együtt.) Mimóza örvendezve nézi a mutatót, mert a macska, ha nagyon éhes, tőle lop hol egy kis húst, hol egy kis tejet, s a spániel ellenállása esetén kioszt néhány karmos pofont.

— Rosseb ezt a hideg vizet! — szűkül Kálmánka a kútnál, és nem készakarva, de alaposan leönti a sebeit nyalogató macskát.

Iszkol a szegény, és legalább két napra eltűnik, pedig bújdosnia sem érdemes. Ha előkerül, így üdvözlök:

— Na, te is itt vagy? Már örültem, hogy elvesztél.

Kálmánka tornázik. Ez se segít az alakján. Aránytalanul hosszú felsőttest, rövid lábak, homorú sípcsontok. Felül se akad vigasztaló: szomorú löfej, düledt szemek, kese haj. És csorba fogak.

— Menj már orvoshoz, hozasd rendbe azt a randa pofád — küldte kedvesen faterka.

— Fájni fog.

— Na és! Túlélted a katonaságot, ezt már kibírod.

— Munkaadóit is kérnek.

— Igaz, — szontyolodott el faterka, és nem foglalkozott többé fia kozmetikájával.

Szabad szombat, hatkor indulnak. A bécsi útra igyekeznek, kellemesebb a nap, ha zsíros külföldi az első a balekfüzéren. Id. Tóth vezet, Kálmánka mögötte, Mimóza az oldalkocsiban. A faluban egyszer és mindenkorra elintézték a rendszeres kiruccanásokat: a temetőbe... szegény, jó feleségem... igen, a fiam is... áldott egy anya volt. A szülővárosában... izé, Zalakovácsnokban.

Az országúti műsor mindig ugyanaz:

— Segíthetünk valamit?

Aztán, ha a pasas nagyon hülyének látszik, az orra előtt cserélnek ki hibátlan alkatrészeket rosszra. Végeredményben az a lényeg, hogy az autók a kezelés után legalább annyit mennek, mintha igazi szerelő nyúlált volna bennük.

Akadnak hozzáértők öntudatos szöveggel:

— A Hardy-tárcsám szakadt el. Elég lazák voltak a szálai, tudtam, hogy ez lesz a vége. Persze, csinálhatnék újat, de nincs felesleges gumibroncsom.

— És, ha a kardáncsukló törött el? — incselkedik Kálmánka.

— Elvben lehetséges. A hiba tünetei ugyebár...

— Megegyeznek? Jaj, csak azt ne!

Id. Tóth elővarázsol Mimóza feneke alól egy vadonatúj Hardy-tárcsát.

— Önre bízom, uram, az üzletben ennyi, meg ennyi...

Ha a pali nem siet, és boldog, hogy ez a két szimpatikus férfi megmentette (mi lehet faterka arcán, hegyes orrára akasztott két kis gombszemén, ami bizalmat ébreszt az emberekben?), Mimózával kezd törődni. Vagy utálja a kutyát, vagy imádja, semlegessel a két Tóth még nem találkozott.

— Milyen állapot ez? — kérdezi a tájékozatlan, és ha így kezdi, már nem kutyapárti.

— A szomszéd megkért, vigyük le ezt a dögöt az anyósának. Nem is értem, mit képzelnek egyesek, szegény kisfiam ráadásul allergiás a szőrre.

— Bűbajos kis spániel — gügyög a kutyaőrült, és nem tudja, hogy ő már elveszett. Atya, s fia gátlástalanul randalíroznak a motorházban, s felváltva tömjénezik a pasast:

— Van valami az úrban, amit megérez ez a buta kis jószág. Máskor megharapja az idegent.

— Harap? Egy spániel? — hüledezik a balek. — Ezt most hal-lom először.

Megrágalmazott Mimóza önfelédten csókolgatja balek kezét, aki-nek eszébe jut, hogy volt egy cockerspánielje. Kakukkfüves rétekre emlékszik, ahol kutyája a vadcsapás illatától részegen hentergett, kényeskedve harapdálta a kamillákat, és ha üldözőbe vett egy lepkét, hosszú fülei lebegtek a meleg szélben, diadalmas lobogók:

— A szomszédaim nem szerették...

— Ugye? — kap az alkalmon Kálmánka. — Mimózáunk például rajong a tejszínhabért, de csak titokban adhatunk neki, mert ha meglátják... aj-jaj! —, és legyint. Balektől várja a folytatást.

— Így van. Morognak, hogy bezzeg én a gyermekemnek se adhatok tejszínhabot naponta. Igyon kevesebb sört, meg pálinkát, nincs igazam?

Majdnem összelelkeznek a nagy egyetértésben, id. Tóth Mimó-zát gyömszőli:

— Puszi, puszi, apukának, okos kislány.

Balek ellágyultan megadja címét:

— Ha arra járnak, nézzenek be. Mindig akad javítanivaló ezen a vacakon. Mimózáat okvetlen hozzák magukkal!

Kezd félni a két maszek angyal. Eddig minden sikerült. Túl szép ez ahhoz, hogy sokáig tartson. Kálmánka követelőzni kezd, ruhát akar, faliszőnyeget.

— Megörültél! — robban fater. — Ide! Faliszőnyeget!

— Nem bírom már nézni a penészt, ha reggel kinyitom a szemem... és este ez az utolsó. Öltönyt is ígértél.

— Minek az, nézz meg engem!

— Hónapok óta nem voltam sehol, ha egy jobb tyúkot akarok, kell a cucc.

— Vetess a nővel. Minél idősebb, annál bőkezübb.

Kálmánka fintorog. Fater egyszerűen komor. Összel még a benzingőznek is más szaga van. Télen kevesebb a külföldi, és az állami kocsik sofőrjeit nem lehet bepalizni.

— Már úgyis untam. Rengeteg meló volt. Ilyen erővel kiválthatnánk az iparendélyt, akkor nem kéne hajnalban kelni — álmodozik Kálmánka.

— Nincs az a marha, aki nekem kiadja; meg a sok utánjárás, kilincselés... És várni, hogy jön az ipsze, akkor dolgozni, amikor ő akarja, nem akkor, ha kedved van...

— Mikor van nekem kedvem? — borzong Kálmánka.

— Na, látod. Nem való az ilyesmi kényelmes fajtánknak.

Előveszik a kisokost — pontos könyvelés számításba jöhető hülyékről.

— Próbáld meg te — biztatgatja id. Tóth a fiacskáját. — Neked jó dumád van, én már unom a segnyalást.

Megnyalazza az ujját, számolgatja a vagyont. Tasakban hurcolja, félti nedvességtől, egértől, s nem utolsósorban Kálmánkától.

— Ennyi még nem volt! — Kálmánka szeme csillog.

— Nesze, itt egy százas, viheted a motort meg Mimózáat.

Kálmánka útnak ered, fölötte lebeg az atyai áldás. Főbaleknál kezd a sort, idegesen csenget, meddig lehet fokozni a linkséget?

— Itt a Mimóza! — örül balek. — Milyen kedves, hogy eszébe jutottam.

— Erre jártam. Nem is reméltem, hogy délelőtt lévén, önt itt-hon találom, uram.

Kálmánka finom, mint egy budai úrilány. Beül a kocsiba, túráztatja a motort. Balek lelkendezik:

— Tudja, amikor maga megmentett, tisztára mennyből az angyal volt.

— Szelepcsizolás. Igen, ez feltétlenül szükséges, harminc forint — mondja Kálmánka ellentmondást nem tűrően. — És tessék csak figyelni! Ha benyomom a kuplungot, mit hallani?

Balek fülel:

— Semmit — mondja tétován.

— Zúg, nem?

— Igen, *mintha* zúgna.

— Kuplungállítás. Önnek, uram, egy ötvenesért. Leviszem a műhelybe az aknára, két óra múlva hozom is vissza. (Balek tétovázik.) Jó kis kocsí, kár lenne érte. Ha elhanyagolja, rövidesen kétezerbe kerül. Nekem mindegy, az ön érdeke, uram. Már nem is vállalok mást, csak *favét*. Megbízható. Ha jegyzőkönyvezni megyek, ilyen-nel találkozom a legkevesebbet.

— Miért, hol van maga?

— Műszaki szakértőként dolgozom. Helyszínelés. Többet nem mondhatok... Sietek is, vár az őrnagy, de azért ezt beszorítanám. Faterom önkéntes rendőr, ad a pontosságra az öreg.

Balek nem érti az összefüggéseket, de bizonyos szavak — rendőr, őrnagy és többet nem mondhatok — megnyugtatják.

— Addig itt hagyom a kutyát...

Balek, karjában Mimózával, a kapuból néz autója után. (Mimóza, mint zalog, nem a legnagyobb biztosíték. Id. Tóth őszintén sirna „kislánya” után, de Kálmánka elcserélné majdnem új kocsira.)

A sarkon túl várja a motorkerékpár, kivesz az oldalkocsiból néhány alkatrészt, és elszelel az autóval. A város másik oldalán megjeleni, mi cserélhető benne. Magasabbra állítja az alapjáratot, feszebbre az ékszíjakat, aztán parádézik kicsit: vesz egy forintos fagy-laltot, a kocsinak támaszkodva nyalogatja. Csillog a króm, az ablaküveg, egészen tűrhető az élet. Most kellene egy jó nő, s meg sem állni vele, mondjuk, Párizsig... Indul vissza a balekhoz. Megint a régi, szomorú pitiáner — volt kocsí, nincs kocsí.

— Hamarabb jött, mint mondta — fogadja balek.

— Sürgetett az őrnagy.

— És nem vitte a forgalmi.

— Lényegtelen. Nekem van egy igazolványom, ha azt felmutatom, másra nem is kíváncsiak — mondja a kis feledékeny.

Balek irigykedik. Aztán kifizeti a munkadíjat, bele se néz a kocsiba. Sértődötten közli, hogy Mimóza nem fogadta el tőle a csokit. — Ilyen spánielt még nem is láttam.

(Mimóza se látott még csokoládét.)

— Válogatós — mentegeti Kálmánka. — Kizárólag tejszínhabot eszik.

— Tényleg, mondták is már, hát köszönöm, és ha erre jár... Pápá, Mimóza...

Kálmánka csámpázik a tragacsához, cibálja Mimózáat, aki es-dekelve vinnyog izgalmasabb lámpaoszlopoknál. Kálmánkának nincs kedve hazamenni, lassan berreg át a keresztvezéseken és töpreng, hogyan szerezen közel háromszáz forintjából öltönyt. Esetleg nadrágot. De legalább egy pulóvert. Leáll, bámulja a kirakatokat, végül inget vásárol. Borvörös, fényes, egyszerűen visszataszító. Neki tetszik. Cselleng tovább, lóbálja a kis csomagot. Egyszerre eláll a lélegzete,

mert a keskeny utca két partja között mellénye szárnycsapásaival átvitorlázik a Nő. Keblei két számmal kisebb melltartóban bugyognak, vastag szálú haja irdatlan csipőjét verdesi, s oly' könnyedén lebeg, mint súlytalan hájgömb. Tápláló anya, almaarcú willendorfi ősvénusz. Vénasszonyok nyarának bágyadt verőfénye; a mozdulatlan levegő őrizi a nő verejtékszágának kondénzcsepjait. A hájgömb Mímózával barátkozik. Kálmánka halkán sóhajtja a széles hát mögött:

— Kezeit csókolom.

Szeretné eldarálni a szokott szöveget, hogy hiába, a kutyák megérik stb. De ez most valahogy nem sikerül. Kínjában bemutatkozik.

— Örvendek. Schmidt Elza vagyok — mondja a nő magas, kellemes hangon. — Okleveles ápolónő — teszi hozzá.

Kálmánka erre bemutatja kutyáját is:

— Mímóza. Aranyspániel, ötéves, hajadon.

A nőnek eszébe jut, hogy ő már harmincöt éves, és papíron — sajna — ő is hajadon. Bosszankodva ráncolja a homlokát. Kálmánka fél, hogy elrontotta a dolgokat, mentve a menthetőt, óvatosan ráalél Mímózára. Teletalálat. A Vénusz, eleddig visszafojtott és teljesen feleslegesnek tűnő gyöngédségével feltámoogatja, és vezeti a lakása felé:

— Éhes? Beteg? Lélegezzék nagyokat. Ne féljen, majd én viszem...

Kálmánka engedelmesen támolyog, a hömpölygő Vénusz válláig ér, pilíncke fogpiszkáló viruló gyümölcsön.

Társbérlet. Rózsika néni.

— Mi az, kedvesem? Elütött valakit?

Riádtan les Elza hóna alá, ahonnan Kálmánka hasonló ijedtséggel pislog ki.

— Azt hittem, a kedves mama — hever Kálmánka a fotelben, lenyelt valami gyógyszert, amitől azonnal igazi hányingere lett, Mímóza kíváncsian szimatol ide-oda.

— Árva vagyok — borul könnybe Elza szeme. All a szoba közepén, mint elvesztett óriásbébi a libalegelőn.

— Mennyire megértem. Én tudom, mi az, árvának lenni... Nekem sincs senkim — végzi ki Kálmánka pillanatok alatt elnyűhetetlen anyját, és kórószívósságú apját. — Csak hányódom... Menhely, akarom mondani, nevelőintézet... És ágyrajárás. Minek is élek én?

— Jaj, nem szabad így beszélni — és Elzácska sír, mint bóbitás, szelíd felhő, amely alig várja már, hogy öntöző virágra találjon.

— Ne tessék szomorkodni, olyan szép és fiatal tetszik lenni — mondja Kálmánka csukladozva a gyógyszertől és az izgalomtól.

— Maga most csúfolódik.

Elzácska lepedőnyi férfizebkendővel legyezgetve mély kivágását, hergeli Kálmánkát, és a forma kedvéért sír tovább. Mímóza sietne vigasztalni, de Kálmánka illetékesebbnek érzi magát, és alaposan meg is vigasztalja. A káderezésre hajnali négykor kerül sor, amikor Kálmánka már olyan fáradt, hogy csak pékséget tud kitalálni magának, ahol *punkt* azonos műszakban dolgozik Elzával. Kiderül, hogy a nőnek van egy Misi mokus nevezetű nyermény-Trabantja. Erről jut eszébe a kis csirkefogónak, hogy valamikor autószerelő is volt, aztán Elza elhőmpölyög a kórházba, Kálmánka pedig igyekszik haza. Fater karikás szemmel fogadja Mímózát, a motorkerékpárt, és egyszem gyermekét.

— Hol a francha' tekeregtél? Már azt hittem, vihetem a Markóba a zsíros kenyeret.

Kálmánka mesél, fater izgul, kezét dörzsöli:

— Ez igen! Mikor mutatsz be neki?

— Nem lehet, azt hazudtam, hogy külföldön vagy —, füllenti az okos kisfiú. — Elvégre ide nem hozhatom, majd törd a fejed, most hozzáköltözöm.

— Mondd, hol lakik? Te, nem púpos az a nő, vagy sánta? Különben hogyan ragadt volna rád ilyen gyorsan? — gyanakszik fater.

Kálmánka összekaparja a betyárbútort, útravalónak kap három címet a *kisokosból*, hamuban sült pogácsa.

— Mímózát nem adom!

Fater fél, hogy kutya nélkül nem boldogul, ha mégis rászánja magát az útonállásra.

— Igen, de ha meglát kutya nélkül, mit gondol?

— Ellopták, kész!

Kálmánka vonaton megy vissza. Elza a kórházkapuban várja „drága, pici ágyrajáróját”, és azonnal zokogni kezd, amikor megtudja, hogy Mímózát ellopták. Hirdetni akar, de Kálmánka tiltakozik. Fater ugyan nem szokott újságot olvasni, de sose lehet tudni. Képes megjelenni Mímózával, és szemrebbetés nélkül felnyalni a jutalmat.

— Völegényem — mondja Elza mereven Rózsika néniinek, aki majdnem a küszöbre fekszik, nehogy véletlenül kikerüljék.

Később pancsol a konyhában. Valami nagyon finomat akar főzni Kálmánkának, de a hús leég, a habroló összeesik, a leves csomós. Elza bög. Kárpótlásul kap vitaminokat, undorító labdacokban. Késő estig szerezgeti a Trabantot, nagy gonddal és szeretettel —, ez már majdnem saját kocsit. Éjszaka szánakozva gondol faterre, aki egyedül hortyog a dohos szobában. Elza mosópor- és napszagú, puha ágya, dús, meleg haja, Elza-mandragóra, drága Elza, elzadrága...

Kálmánka álomba merül. A ferdén lógó, rossz redőny résein beszűrődik az utcai fény, a „világító rekamié” tetején, csillagterítőcskéék közepén negédes őzike, üvegelefánt, foszforeszkáló minifeszület; porcelánba dermedt táncosnő örökkétartó piruettre perdül. A kárpitozott fotelok fejtámláján csipke, ülökéjén csipke, néhai papi és mami fényképei alatt szintén csipke. Általában mindenütt édes, pici terítőcskéék, a futószőnyegen elhasznált lepedő, hogy az kopjék, ne a szőnyeg. És ekkor a békés éjszakába beletrombitál Elza csöpöpet sem finom horkolása. Kálmánka felriad. Hiába, nem lehet minden együtt.

Kálmánka a hozományba kapott címekekkel tűrhető klientúrát épít ki magának néhány hét alatt. Fő vonzereje, hogy házhoz megy. Alázatos és illemtudó, mint azelőtt, de csalásra újabban csak akkor fanyalodik, ha nagyon muszáj, és hazudni is csak akkor hazudik, ha elkerülhetetlen. Életében először félretrakja az apránként csordogáló pénzeket (nem kell faternek adni és fillérenként visszakunyerálni), s mint havi fizetést nyújtja át Elzának: te jobban tudod, mi kell, beosztóbb vagy, mint én... A meghatott Vénusz először is fehérneműt vásárol Kálmánkának. Esténként arról beszélgetnek, milyen legyen az új öltöny. Éjszaka Elza csökönnyösen horkol, Kálmánka megbocsájtó mosollyal virraszt.

Elza úgy véli, hogy a házasság csupán idő kérdése, míg Kálmánka végre legyőzi vele született féltékenységét és nyilatkozik. Kálmánka az ünnepélyes aktus útjában ugyanazt az akadályt látja, amely fogai megcsináltatását se tette lehetővé: munkahely kellene. Kálmánka tehát állást keres. Ha az van, minden van; otthon, kocsit, feleség, és nászajándékba esetleg egy kismímóza. De fater emészthetetlen mócsing. Rágja, rágja, nem tudja se lenyelni, se kiköpni. Fáradtan tér haza egyik este. Fázik, kínt dara esik, fáj a toroka is. Elza kisírt szemmel fogadja.

— Itt járt egy ember. Az apádtól hozott üzenetet Kanadából. Miért hazudtál nekem?

Kálmánka elveszti a fejét. Nem számított rá, hogy fater idején feltámadni, ráadásul Kanadából... Gőzölgő hazugságok között válogat, egyiket se érzi jónak. Mindent el kell mondani, bizni Vénusz irgalmában. Kicsit meg is könnyebbül. Az igazság a legkényelmesebb. Új élethez tiszta lap. Elzához sompolyog, sokat sejtetően térdre roskad előtte. Elza szecessziós szíve turbékolva várja a kinyilatkoztatást: íme, a Grál lovagja. (Prémvadászat, nászút Torontóba, apósom Kanadából etc.) Kálmánka meakulpázik, mindent elmond, még azt is, ami teljesen felesleges (töredelmes bűnbánók örök önkínzása), és nagyot fújva várja, hogy most megdicsérik. Elza lehuppan a magaségből. Arcán foltok égnek, szája szögletében vibrál a grüberli. Borzasztó, hogy ez a bébipopsi színű húsbálvány mereven ül, zokogás sehoh.

— Elzácska!

— Hallgass!

— Mi lesz most?

— Majd gondolkodom. Feküdj le!

Kálmánka reménykedve vetkőzik, bebújik a paplan alá:

— Nem jössz ide?

— Hallgass!

Kálmánka nem tud aludni, a villany ég, Elza trónol a csipkés fotelben, megalázott, kifosztott pünkösdi királynő. Nem sír, nem sóhajt. Reggel nyugodt, lassú mozdulatokkal készülődik, akkurátusan kikészíti az arcát. (Papi és mami — drótkefehaj. Hitler-bajusz és emíliai kuglófmosoly — helyeslően nézik a falról. Most már tényleg békében nyugodhatnak.)

— Hová mész? — nyöszörög Kálmánka.

— Természetesen a kórházba. Délelőtti vagyok.

— És én?

— Te maradsz.

Rá se néz, köszönés nélkül elmegy. Dolgozik, mint máskor, lelkiismeretesen, mert első a kötelesség. Munka után jelentkezik a rendőrségen, és szóról szóra elmondja azt, amit Kálmánka meggyónt neki. Szép, kerek mondatokat fogalmaz, lágy hangon beszél, nyugodt és magabiztos:

— Ez természetes, kérem, kötelességem volt.

Az ügyeletes tiszt nagyon szánja. Milyen hiszékenyek és védtelemek a magányos nők — gondolja.

— Sajnálom — mondja fater. — Nem ezt akartam, de te felém se néztél, és már kezdtem érted aggódni. Aztán majd vigyázz, miket mondasz, legalább én ússzam meg. Szervusz.

— Fater!

— Na?

— Csókolatom Mímózát...

Kőrös utcai monszun

Özvegy Schwarzwalderné nagyotthalló, ezért a hetek óta tartó esőzést olyan velőtrázóan sivítva tárgyalja meg reggelenként Margitkával, a házmesterrel, hogy Putnokiné (nagyságos asszony) egy emelettel feljebb jónak látja félbeszakítani a kávézást. A tojásbélyeg-kony porceláncsésze csodával határos módon vészelt át két világ-háborút, egy kitelepítést, és négy költözést, de ha özvegy Schwarzwalderné felordít, hogy „rossz vége lesz ennek, elrohad a termés a határban”, komoly veszélybe kerül. Putnokiné (nagyságos asszony) tehát óvatosan leteszi a csészét és vár. Özvegy Schwarzwalderné nemsokára úgyis indu! a piacra, bár ma még visszakiabál a kapuból: „Margitka, ne hozzak magának valamit?” Putnokiné (nagyságos asszony) az utolsókat rúgja, mert „akinek ilyen érzékeny idegrendszere van, mint nekem, az összeressen a legkisebb neszre is, tudod, Katusom”, mondogatja a háztartási alkalmazottnak. Özvegy Schwarzwalderné becsapja a kaput, Putnokiné (nagyságos asszony) megrázkódik, az eső csendesen kopog a párkányon. Katus új kávéfőző, Margitka kitesz egy cédulát a konyhaajtóra — „HKI-ba mentem” —, és felszalad Kaposinéhoz.

— Jó reggelt, Emőke, nem zavarom?

Kaposiné fogcsikorgatva mosolyog:

— A legjobbkor, Margitkám, a legjobbkor, jöjjön csak! Mosunk vagy süssem!

— Nem ártana egy dajer, de ha zavarok, már itt se vagyok.

— Ugyan, ne csacsiskodjék! — kapaszkodik Kaposiné Margitkába. — Mit szól az esőhöz? Nekem már oly mindegy, aki nyugdíjas, hét közepén is örülne a napnak, de a dolgozók...

— Hát igen — bólogat Margitka.

Kaposiné feihúzza a gumikesztyűt, Margitka szuszogva hajol a lavór fölé:

— Jaj, de fáj a derekam! Ennek is az eső az oka. És ez a korpa... Ettől hogy tudnék szabadulni?

— Mikor mosta utoljára? — csutakol Kaposiné.

— Másfél hete — hazudik szemrebbenés nélkül Margitka.

„Ügy éljen a te fejed”, turkál Kaposiné a szürke habban. „Ragadsz, mint a lépcsőházunk.”

— Emőke, a maga keze aranyból van, olyan ügyes, mintha bevárosi szalon vezetőt volna, pedig, ugye, csak fejmosó volt. Legyen kedves, a fülemet is... Hiába, a tehetőség kitör és eget kér. Miért nem lett maga maszek? Mit főz ebédre?

— Tegnapról maradt egy kis leves, ahhoz valamit... még nem tudom.

— En felhoztam a babomat. Amíg száradok, megpucolom. Nincs véletlenül egy üres kisvájdlingja? Délután visszaadom. Milyenek az új albérlők? A fejem tetején nagyon meghúzta az egyik csavart.

— Ezt? — kérdezi Kaposiné, és még jobban meghúzza.

— Juj — fészke'ődik Margitka — juj, nem lehetne kicsit lazábbra?

Kaposiné cupfolja a dauervizes vattával a csavarokat, aztán bedunsztolja a nylonsapkába Margitka fejét.

— Szóval, milyenek az albérlők? Üljön már le, Emőkém, meséljen! En addig pucolok, ha adja a kisvájdlingot.

— Nem akar egy kávé?

— Igazán kedves... maga is iszik? Csak akkor...

— En is — mondja Kaposiné, és felteszi a gázra a tegnapi kávé.

— Finom, friss — kortyol Margitka. — Ebben nemcsak a szíve van. Érezni. Omnia?

„Nyomorult”, mosolyog kedvesen Kaposiné, „nyomorult, tudod, hogy A'i baba, tejszínhab nem kéne hozzá?”

— Két hét után még nem lehet az albérlőket kiismerni — mondja hangosan —, de rendesnek látszanak, és az a fő, hogy tiszták. A tisztaság minden pénzt megér.

— Hát az megér — helyesel Margitka.

— A vidéki lányok általában becsületesek. Tisztelettudóak. Aztán kinyílik a csipájuk, de ezek talán nem romlanak el. És én is jó hatással vagyok rájuk. Eppen tegnap mondta az egyik, hogy „Emőke néni, nekem a mamám hasában se volt olyan jó dolgom, mint itt, magánál”. En engedem, hogy főzzenek, mossanak, fürödjenek, még tévén is behívom őket. Csak férfilátogatót nem fogadhatnak. Ez érthető.

— Persze. Akkor szombat reggel mégis magát kereste az a jóképű fiatal'ember. En csak néztem, hogy ezek a nők még meg se melegedtek, máris kezdik...

— Milyen fiatal'ember?

— Mondom, szombat reggel. Azt hittem, maga misén van. Mint-ha láttam volna lemenni a nyolcórásra. Vagy nem?

— Ja, igen, tudom már — mondja zavartan Kaposiné —, az a bátyjuk volt. Az egyiknek a bátyja. Küldtek vele hazait, azt hozta. Engem is megkínáltak izével... töpörtyűvel.

— Szóval hazait...

— Miért, mi van abban? A testvére... Most magára hagyom, ha nem haragszik. A kamrát takarítottam, amikor jött...

— Tudja, hogy a Putnokiné megint készül Amerikába?

— A lányához? — ül vissza Kaposiné.

— Aztán ha hazajön, a Katus lyukat beszél az o'dalamba, hogy icé-oda vitték a Putnokiné, a Niagarához meg a nemzeti parkokba, és tudja, mi az igazság? A Szatmáriné mesélte, hogy az ő lánya is ott lakik, ilyen kicsi a világ, hol éljen egy magyar, ha nem a Be-verliben vagy hogyszívjában, és a Putnokiné egész idő alatt a kölyköket dajkálja. A lányáék ilyenkor mennek szabadságra. Csodálkoztam is, ha annyira jó neki ott, miért nem marad kint? Hát azért, mert itthon nagyságos asszony, ugráztatja azt a szerencsétlen Katust, viszont Amerikában ő a cseléd. Most mondja meg, Emőke, hogyan intézhette el a Putnokiné a kieme't nyugdíját? En még emlékszem, amikor harmincnyolcban díszmagyarban vonult ki az eucharisztikus kongresszusra. Rejtély.

— Itt annyi rejtély van — kezdi Kaposiné.

— Múltkor átlapoztam a bejelentőket... Ki dolgozik voltaképpen ebben a házban, kérdeztem magamtól. Tedd a kezed a szívedre, Margit, és ismerd be, hogy lassan már senki. A Kovácséknál mindenki nyugdíjas, a Kelemenné, Szaporáné „gyes”-en van, Aligait leszálalékolták, Havasiné háztartásbeli. Schwarzwalderné is nyugdíjas. Szerencsétlen, lejárja a lábát a hallókészülék miatt. Elő kell jegyeztetni a nagyszékében. Maga tudta ezt? Igaz, Szabó bácsi a nyugdíja mellett dolgozik. Na persze nem a szocializmust építi, hanem felváltva maszek villákat.

„Csak te dolgozod magad ha'álra, mi, te koszfészek”, hallgat Kaposiné.

— Három rendes ember volt, de az egyik öngyilkos lett, a másikkra rázuhant egy betongerenda Emlékszik? Munka közben. Mit kintlódik a felesége! A vállalat nem akarja beismerni, hogy az ő hibájukból történt, mert nem fordítottak semmi gondot a baleset-megelőzésre. És hát a kedves férje volt a harmadik. Az egy pontos ember, megbízható. Nincs róla híre?

— Nincs.

— Szaporáné mondta, hogy amikor farmert keresett a nagyobbik gyerekének, találkozott vele a Telekin, és hogy az új menyecskének tényleg van kocsija.

— Nem nagyon érdekel, hogy őszinte legyenek — védekezik Kaposiné.

— Nem? — csodálkozik Margitka. — Még szerencse, hogy a lakásra nem tartott igényt a Kaposi úr.

— És a Katus? Ő tényleg dolgozik — mondja Kaposiné fáradtan.

— Ugyan, az az ugrálás a Putnokiné mellett igazán nem nevezhető építő jellegű munkának.

— Mit tehetek én?

— Nem kell mindjárt megsértődni, Emőke, én becsületesen elvégzem a feladatom, maga is ugye, de az ember gondoljon néha az államháztartásra. Az áremelésekre, például.

„Aha, tehát ez rázott meg”, gondolja Kaposiné.

— A sok eső is felviszi az árakat. Rohad a termés a határban, Schwarzwalderné mondta reggel, hallottam. Magával beszélt, Margitka, ugye?

— Kaphatnék egy vájdlingot?

— Először lemosom a tartósítót.

— Jó már?

— Jó — mondja Kaposiné undorral, és újra cupfol. Aztán berakja Margitka haját és előhúzza a búrát.

— Mennyire örült neki, mikor az államosítás alatt hazahozta — tapogatja Margitka a szárítót. — De nem használta ki. Maga is élhetetlen, akárcsak én. Szívességéből fodrászolt mindenkit, ahelyett, hogy egy kis tőkét gyűjtött volna. Most tarthat albérlőt.

— Ó, igen, mi ketten annyira élehetetlenek vagyunk — sziszegi Kaposiné, és betuszkolja Margitkát a búra alá, amely zötyögve, nyekeregve melegíteni kezd.

— Mielőtt legközelebb jövök, felküldöm a fiamat, tekerceslje át a motort. Már nem lehet szabályozni, nagyon sűt — mocorog Margitka.

Kaposiné szó nélkül kimegy a kamrába, de nincs kedve folytatni a takarítást, levakarni a polcra ragadt lekvárt, vagy a kőről felmosni a paprikavörös zsírfoltokat, amit a spárgán izzadó kolbászok csurgattak el. A konyha nagyjából tiszta, a szobában kezd rakodni. Margitka kapkodja lábait a porszívó csöve előtt, közben fűrgén vágja a zöldbabot. Néha hevesen levezezi magát egy tavalyi Nők Lapjával, mert úgy érzi, hogy a fülbevaló belesül a cimpájába.

— Nem száradtam még meg?

— Nem! — mondja Kaposiné kérlelhetetlenül, és visszatolja Margitka fejét a búrába.

— Ilyen párás melegben rémes a hajszáritás.

— A nedves levegőtől kinyúlik a rakás. Csontszáraznak kell lennie ahhoz, hogy tartson, érti?

— Nem hallok semmit, zúgnak a gépek! — kiabál Margitka. — Mit mond?

— Dögölj meg — mondja Kaposiné mosolyogva. — Mindenki dögöljön meg.

Emlékkönyvbe

Csillagrongyos ég; éjszaka: felhőhányás —
matracon sárga folt —
sarlózott gaz babonája, szentsége paraszti szépnek —
nyakracsókolt hullafolt; naftalinkabát;
telinyár. Vattafelhőn átütő napcepp, leszagolt virág,
kisingen tejfolt,
levendulaszoknya, vásárfia-vászon, keresztzemes rét.
Telinyár.
Sörhabos akác még néhol, leginkább szőnyeggé szelidülő.
Levedlett naptárlapok, ligetedő erdők, ó
lázmérőt nem dugdosok már, hiába dugdosok hónom alá, csak a
pofonok tűzijátéka ha gyógyít, a csillaglító jajongás, a
kőbebotlás dühére bevert ablak fröccsenése, vagy a
pipacstól vörhenyes töltés, a lecsurgó tücsökzaj,
meg a borbánat,
meg a sírvavigad.

Preludium

Nem tavaszi szél.
Mérget sziszegnek a hegyek.
Állnak szégyenkezve hógatyás bokrok,
csatornák szemérme tátong.
Múlhatatlan slágerek szíjazzák
a szeretők szívét.
Nincs szó, mely az ajkakat megédesítené.
Rossz csillag áll a város felett.

Vladimir Holan

Liget

Milyen némaság, miféle bánat,
milyen zokogás, milyen elesítés
okozza, hogy évek múltán újra itt
bolyongsz

e ligetben, hol egykor
tébolyult lány kiabált, átkozódott,
tépte a ruhát magáról,
s vérzett, ahogy a szüzesség
az éhségtől, az asszonyiság a jóllakástól
vérzik,
— de sírni nem tudott...

Ma tétován és szinte félve
s nagyon gyöngéden nyitja a szél a
lombot,
s nézi a gyümölcsöt, amely
még titkolózva óhajt élni,
de nem kisémmizetten...

Veres János fordítása

Székek, lábak, koponyák

A láрма oly sűrű, oly félelmetes volt, hogy lehallatszott a várból tán a faluig is. Különösen Béky Balázs harsogott, az apró termé-
tű putnoki nemes, hozzá még rosszul is le-
hetett érteni a szavát, mert a múltkor leve-
tette a lova, s két metszőfogát ott hagyta a
Sajó partján. Torokkal pótolta, amit ajakkal
illetett volna.

— Nem szavazok Biharyra, eleget ült már
az esküdti székekben! Váltódjék fel fiatalab-
bal, józanabbal! — üvöltötte.

Kassai Péter, az abaúji vendég az ablak sar-
kának támaszkodott, s mosolyogva szemlélte
a vitatkozókat. Nem volt joga beleszólni a
kardcsörtető vitába-lármába, s csak úgy fél-
szájával kérdezte az ifjú Tornallyaytól, az
Andrássyak jó hívtől:

— Váltig ily harciasak a gömöri urak?

— A mi tisztújításunk örökké nagy zajjal
jár — mosolygott Tornallyay. —, mert lel-
kesít ugyan a harc, ami labanccal, törökkel-
tatárral vagyon, mégis legtűzesítőbb, ha
egymással viaskodhatunk.

Andrássy báró, a főispán az asztalfőn pre-
zideált, s eleddig csendesen játszókat egy
téntafoltos lúdtollal. Most türelmetlenül ko-
pogtatta meg az asztalt:

— Nyughassanak már uraimék, halkab-
ban is értjük egymást!

S hogy a házigazda, Krasznahorka ura szó-
lott, megbékélt Béky meg a minden kákán
csomót kereső, epés Bucsi Áron, s velük
együtt a kappanhangú Selmeczi Mihály is.
De nem sokáig. Torkuk száradóban, gyom-
ruk éhe újra felerelgette őket.

— Remélhetem-e, hogy délebdnél nem
egymást falják föl tekegyelmek? — döfte
meg tollhegygel a levegőt a főispán.

Szavaira válaszul a földszinti óriás kony-
ha felől zsírjában sült malachúsnak, már-
tásos tehénhúsok illatának ígézetét libben-
tette bajuszuk alá a Cseremosnya-völgy üde
szellője. A békétlen Béky tekintete rátévedt
az abaúji vendég derűs ábrázatára, s dü-
hösen rúgta ki maga alól a széket:

— Inyen derül rajtunk, spectábilis, még
a vicspanválasztás hátravan. Hátrább az
agaráival, domine Kassai!

A vendég fiatalember feledte a maga éhét,
lódult volna a séртеgető felé, de szomszédja
visszatartotta. A főispán összerántotta szem-
öldökét, nem esett kedvére az üresen lob-
banó puskaporos tűz. Szólni készült éppen,
amikor a nyurga, eleddig hallgatag Vályi
Miklós odadobta a kesztyűt az apró termé-
tű hörcsögnek:

— Magasabb trónusra üljön, fejünk fölött
ellásson Béky uram, ha már ily szaporán
nyitogatja a száját. Netán hanggal illik a
termetet pótolni Krasznahorkán?

Béky Baláznak nyitva maradt sípja bil-
lentyűje, csak kapkodott lélegzet után. Váltig
restellte apró mivoltát, ennyi úri nép
előtt meg kiváltképp zokon vette a méltat-
lan sértést.

— Nem a termet a fontos, hanem az ész,
a meggyőződés, az igazság! Sose restelltem,
hogy kicsinynek teremtettem. Hosszú em-
berben lassan mozog mind az ész, mind a
vér! Lábtól fejjig nagy az út!

Ha Vályi Miklós szavait a magas növésűek
helyeselték. Béky Balázs pattogásának az
alacsonyabbak örvendtek. A pelsőci főjegy-

ző kardja hüvelyével verdeste a padlót mély
megelégedésében. Vélhető vala: rögtön nem
lesz nemes Gömör vármegye restaurációjá-
ból semmi, s a párbajt nem az alispán párt-
ja s ellenpártja vívja meg, hanem a langa-
léták s a kurtalábúak serege. Béky Balázs
körülvillantotta szúrós tekintetét a tanács-
teremben, s az egyik sarokban azonmód fel
is fedezte azt a vastag bőrpárnát, a lószőrrel
tömöttet, amire e pillanatban a legnagyobb
szüksége volt; egy néhai Andrásyné úr-
asszony lábpihentető vánkösát. Odarohant
a bojtos párnához, felkapta, székre dobta, s
úgy telepedett a megemelt trónusra, mint
valami kiskirály. Kellően belefészkelve ma-
gát az asztalra könyökölt s odavillozott Vá-
lyi Miklósa:

— Most már egyformázódtunk, illustrissi-
me, termetben is.

Andrássy báróból úgy robbant ki a kaca-
gás, hogy könnyeit kellett törülgetnie dóká-
ja ujjával, s mintha a többiek is csak e jel-
adásra vártak volna, hátradobták magukat a
magas támlájú szenátori székekben, egyszeri-
be megjöve széles vigalmuk. Félős volt, hogy
a hasasabbja szétrepesztje maga alatt a szé-
ket. A pocakos Balassa kis híja, hogy le
nem fordult ültéből. Úgy taszították vissza.

— De ezt már én is megpróbálom! — ug-
rott le a székről a pelsőci főjegyző, s mivel
érdemesebbet nem talált, a borjúbőrbe kö-
tött vastag Tripartitumot kereste maga alá.

— Egyenlőek vagyunk, amici! — ült dia-
dalommal Werbőczy igéire. — Vályi nem
szólhat!

— Dehogyan szólok — rázta a nevetés a
nyurga Vályit is. — És ha szólnék is, amon-
dó volnék, hogy a mai napon újrafestődött
a mondás: ha rövid a kardod, toldd meg egy
lépéssel! Mert most már érvényes ez is:
alacsonyult hátsód emeld meg párnával!

A feltört békeesség napfénye ragyogott
szét, és mi hajlandóságuk sem akadt többé
az uraknak arra, hogy a mérgesült vitát
folytassák, tovább borsozzák. De Vályi Mik-
lós ennek ellenére sem állhatta meg, hogy
oda ne csipentsen a daliásan trónoló Béky
Baláznak:

— Csak aztán otthon is tartsa meg a tró-
nust, domine!

— Ne fájjon attól a tekintetességed feje
— szúrt vissza Béky —, én otthon is hordani
szoktam a koronát!

Mindenek mosolyogtak, és Vályi már visz-
sza is szívta fullánkja mérgét hirtelen, mert
tudván tudódott, hogy a hosszú Vályit ugyan-
csak kordában tartja otthon a menyecske.

Nem is kellett tovább rendbontástól tar-
tania Andrássy bárónak, mert mire az asz-
tálnok megjelentette a délebdét — jóllehet,
igen későn, volt már tizenkét óra is —, a
választás első felén szorgosan túl is jutot-
tak az urak, a másik felét ebédi asztalbotás
után, könnyed borközi állapotban gyorsan
elintézték. Soha ilyen simán nem választot-
tak vala tisztikart Gömörben!

Aztán, amikor az esthajnal kései pírjával
elporzott az utolsó kocsi, elporoszkált az
utolsó lovas is a rozsniai hajlatban, a bá-
ró magához parancsolta a várnagyot, Seny-
nyei Sámuel:

— Így kellene ennek mindig lennie! Ha
egyik sem magasodik a másik fölé, meg-
jámborodnak az urak. Mai asztalunknál
egyenlőek levének a vármegye háborgó ne-
mesei! — mondta.

— Tennünk lehet erről máskor is, nagy-
ságod! — helyeselt a várnagy.

— De nem rakhatok minden megyegyüle-
sen vánkost, meg Werbőczyt az urak ülöké-
je alá, kutyavásár is egyszer volt Budán —
fortyant föl Andrássy — Csak éppen attól
tartok, hogy legközelebb, amikor őnagysága,
a fejedelem jelzi jövetelét, Rozsnyon tábo-
rozandó, az ő személye előtt találnak ismét

összezsapni a rendek. Amit fölötté restelle-
nek! Elég marakodást lát amúgyis a hadi-
tanácsban.

A várnagy nem felelt. Másnap azonban
maga elé szólította a vár írnokát, bizonyos
Baxatoris Dánielt, magához kérette a min-
den udvarházban ismerős, vőlegényjelöltként
igen kapós Tornallyai fiút, és újból listába
vételre a hívt s hívandó nemes urakat,
még azt a három papot is, akik a báró kü-
lönös gráciájából hivatalosak lehettek ilye-
tlen mozgalmakra, a comitatus consiliumaira.

A következő hetekben leveleket kezdett
írni minden neves kúriába, kastélyba, ud-
varházba. Emide tréfásat, amoda komolyat,
ki hogyan érti a szót. Ismerősöknek, jó bará-
toknak, bizalmasoknak szólt az epistola sűrű
titok kérelme alatt. Váltig csodálkozók aztán
a radnóti Pósa, a jolsvai Szontágh, a csetne-
ki Sárkány, egy-egy Szent-Ivány, Köhler meg
Bodon: mérnek föl szemmel, ítélő tekintettel,
avagy emlékezetből idézve a rőföt, hüvely-
ket, a Béky Balázs, Vályi Miklós vagy a kö-
vér Balassa termetét. Mindenki a hozzá sziv-
ben közelálló jó barátját, szomszédját. Pósa
István írás helyett madzagot küldött: annak
két göbje közt fért el a nyughatatlan Bodon,
a rozsniai Hensch Athanáz meg ostornyél
hosszával mérte föl Kövecsesi Lukácsot,
mert éppen löversenyt tartottak a dereski út
mélyén.

S mivel az urak valamiféle jóízű áprilisi
tréfát orrontottak, a titok rendületlenül titok
is maradt, ami pedig fölöttébb csudálatos-
nak mondható, ismerve a gömöri circum-
stanciákat. Léven a férfinépek téli unal-
mukban ugyanoly mértékű pletykás a nyelv-
ük, akárcsak az udvarházak asszonyainak,
kisasszonyainak. Az Okolicsányi Mártoné
meg a Törék Kelemené talán nagyobb is.

Andrássy báró ez idő tájt nem tartózkodott
Krasznahorkán, a gácsi Forgáchokhoz vala
hivatalos, utána Bercsényi generálist volt fel-
keresendő nyitrai táborában. Legfőképpen
pedig a fejedelem őnagysága rozsnói útjá-
nak preparációjával volt foglalat. Amint a
készületek mutatják, őnagysága huzamostabb
fogja megülni Rozsnót, gyűlést tart, még a
kollégium diákjainak teátrumát is megnézni
méltóztatik.

Így aztán csak akkor érkezett haza And-
rássy báró, amikor már újfent meghirdet-
ték a megyei rendek consiliumát, s várhat-
ták a fejedelem látogatását a várban.

Várnagya, Sennyei Sámuel, a regula sze-
rint a szobros kapu előtt, az öregágyúk mel-
lett, süveglevére fogadta. Rabok foglalat-
kodtak a virágoskertben, mecenézi mes-
terlegények javították a zsindeleteteket.
Békésen kékeltek az ég a Sajó tükre és a
Pozsalló-hegy teteje fölött, mintha Bécstől
Iztambulig mindenütt rendbe lett volna
szedve a világ.

— Vajh' kerge birka módján viselkednek-e
megint az urak? — ráncolta homlokát a bá-
ró. — Őnagysága már Rozsnóra érkezett,
s lehetséges, hogy néhány vadászával beje-
lentlenül lovagol át hozzánk, özre menvén
az erdőben. Felette pudeálnám, ha éppen
akkor toppanna be, amikor a nemes urak
egymás torkát harapják, vagy a Hármás-
könyvet rángatják ki egymás nadrágja alól!

A várnagy mosolygott csak, s továbbra is
a kapuban maradt, hogy a vén Hevessynek
segítsen szekeréből kiszállni, mert egy nap-
pal hamarabb már megérkezett az öregúr.
Hetvenét jóval túllépte a szkhárosi uraság,
de egyetlen gyűlést sem mulasztott volna el.
Ez éltette vidorságban, dohogó jókedvben.
Máris akkorákat köhentett-krárogott, hogy
visszhangzott belé az udvar alja.

...Egybegyűlének tehát ismét az urak, a
tekintetes és nagyságos megyei rendek, még
az örökké késedelmeskedő Istók Lázár is be-
futott sikeresen. A tanácssterem lépcseje előtt

toporogtak, ráztak egymással kezét, vagy fordították ég felé a fejüket, ha haragosak voltak.

A várnagy kettétárta a tanácsterem ajtaját, s harsányan szólott:

— Ki-ki pedig arra a székre telepedjék, amelyen a maga nevét olvashatja. Aki pedig nem tud olvasni, mástól kérje meg!

Zajos zörgés, tipegés-dobogás, dünyögés és betűzgetés követte Sennyei Sámuel szavait. Nem értették a dolgot, hiszen annakelőtte mindenki odaült, ahová kedve volt, vagy ahová rokon, jó barát rángatta.

— Valamiféle új udvari divat ez, talán a fejedelem parancsolta — dohogott az öreg Hevesy, s két széket is kipróbált, míg helyére nem billent. A várnagy türelmesen várakozott, majd amikor már mindenki megtalálta a helyét, s több zörgés nem volt, a várnagy a kis fogadószobába sietett, ura elé — Instálom, együtt a consilium!

A házigazda belépett. Az örökké szolgálatkész, mindig híven aulikus Koritsánszky kezdte a vivátot. Az urak ismét felállottak, megvívatozva ők is a főispánt, majd a főispán intésére újfent csak nagy székhúzogatás, kardcsörgés, sarkantyúpengés, krárogás között letelepedének.

A báró hátradőlt a karszékében, s végigtekintett az asztalon, majd a tekintetes vármegye fejéin, jobban mondva a hosszú Vályi, a kurta Béky, a kornyadozó Hevesy, az izgó-mozgó Bodon, a peckes Pósa s a többi urak koponyáin. A szőkeken, barnákon, fekefeken, fehér hajúakon s a tarfejűeken. Egyre inkább csodálkozik.

— Megnőtt ez a Béky Balázs? — tűnődött hangtalan. — Ez a Vályi meg valahogy öszszement.

Ámde az urak is ámulva meredtek egymásra. Megmagyarázhatatlan, zavaros érzés lebegett a szenátus levegőjében. Mert lám, a pelsőci nótárius kopasza pontosan ugyanolyan magasságban világlott, akárcsak a termetes Koritsánszky homloka, az epés Bucsi is úgy festett Selmeczi mellett, mintha nem lenne testben rövidebb egy percente! tőle. Amiképp Andrassy kutató szeme ideodarebbent a zöldposztós táblán, úgy érezte, valamiféle varázsolló futott végig a teremben, és minden illetőt egyforma magasra vagy éppen alacsonyra metszett.

— Hogy csinálta ezt, Sennyei? — fordult a várnagy felé.

A várnagy a székek tövére mutatott. Andrassy lehajolt, pillantása kutatva futott végig a padlaton, a fenyődeszkák hosszán. És mert ezzel megadta a jelt, a forgolódhatás jelét, valamennyi szék gazdája szomjas kíváncsisággal pillogott a széklábak tövébe.

Egyszerre tört ki nevetésben az egész Gömör vármegye.

Mert minden székláb pontosan a legkelőbb magasságban volt elfűrészelve. Kie magosabban, kie alacsonyabban, kiét meg se nyírátták. A fejek egyazon zónában bólogattak, egyképp földig értek a lábak. Nem akadt sem kisebb, sem nagyobb méltóság a vármegye tiszteletreméltó szenátusában. A keszeg Ragályinak keskenyebb ülőke jutott, a hasas Feledi Gáspár alá vaskos trónust tölt az ajtónálló hajdú. A várnagy még a szélességre is gondolt. Az sajnálkozott legjobban, akinek semmi javítanivaló nem akadt a széknél, velük még csak egy asztalosinasnak sem kellett foglalkoznia.

— Ez a Sennyei, ez a Sennyei — ingatta fejét a báró —, de egymáshoz szabta a vármegyét! Hej, urak, urak! — sóhajtott fel aztán — Ha ily unisono dönthetnénk ország dolgában is!

Az urak maguk alá rántották a széket, csizmájuk hegyéhez igazították kardjukat, s csak a várnagy, a nagyészű Sennyei Sámuel vizsgálta még hosszan s elégedetten amaz

egyenes léniát, amelyet a megannyi bölcs koponya fölé vont képzeletében.

S mert a főispán felemelte az asztalról kicsiny ezüstbuzogányát, hogy jelt adjon a consilium megkezdésére, a várnagy ki is osont a teremből. Dolgát jól végezte. Alig néhány perccel múlva azonban sietvést futott vissza, kitarta az ajtót:

— Futár Rozsnyóról! — jelentette.

Fiatal rózsás arcú lovas futár, öngagsága palotásainak egy apródja lépett be. Futva tette meg az utat a várkapu és a tanácsterem közt is, lovát egy hajdúra bízván. A küszöbön maradt, erős hangon jelentette.

— Öngagsága elindulni méltóztatott Rozsnyóról, három fertály óra múlva itt lesz. Örömmel fogja üdvözölni a vármegye egybegyült rendeit!

— Vivát! — kezdte megint lelkesen Koritsánszky.

Andrassy báró az égre, azaz a megbarnult, füstös menyezetre pillantott. De csak a fejedelem kedves dobosának képét látta a szemközi falon; ama lovon ülő dobosét, aki a nyeregbe akasztott két roppant dobon jobb felől is, bal felől is az idők végeztéig a táborigiadót veri.

— Laudetur! — felelte megkönnyebbülten a házigazda, és széttekintett a vármegye egy léniára szabott, tisztelettől áhítatos koponyáin, a megbékélteken: — Most már jöhet öngagsága. mély reverenciával fogadtatik.

...Ma is ott állnak a székek a krasznahorakai szenátorteremben. Csak éppen azt nem árulják már el, melyikük kinek a terhét vállalta.

Riportok XIX.

AKI ITT ÜL; mellette lámpa, fehér
 rezdületlen fény, körül a szoba
 árnyékai, most csend van, a pontos
 idő 23 óra 35 perc,
 ez a számvetés órája, igen,
 nincs hová, nincs kihez, nincs miért,
 csak asztal van, lámpa,
 szótlan papír az írógépben,
 karosszék, mögötte megszokott-kemény
 heverő, homlokát tenyerébe fekteti,
 csak az óra ketyegése kívül,
 csak a szív hangja benn,
 csend van és egyedüllét,
 a pontos idő 23 óra 40 perc,
 pontosan múlik, nem gyorsul,
 nem lassul, szabályos-könyörtelen,
 sejtenként elfogyó élet,
 nem fordul vissza, vissza se néz:
 aki itt ül, homloka kinyílik
 tenyere melegétől, az elzárkózás
 ránc-redőnyei felhúzza már,
 ablak tárul, kihajol rajta,
 integet az emlékezés, valaha-volt
 pajtások, gyermek-játszótársak
 integetnek-fütyöntentenek vissza a térről,
 a népkertből a Tóalján, iskolatársak
 a kollégiumból, a népdalkórusból,
 szavalókarból, hogy is volt csak:
 „ne menj a városba, híres Bíró Máté
 rablók kapitánya, ne menj a városba,
 maradj a Rikába, Rika erdejébe”
 a városból integetnek, elmentünk
 Pitvarosról, Csomorkányról,
 Földeák-pusztáról, a szegvári tanyákról,
 mint a király szép lányáért,
 aj, nem nekünk valóért,
 elmentünk, otthon hiába volt
 anyánk-apánk szava, rokonok beszéde,
 jöttünk, itt maradtunk, harcoltunk,
 nem fegyverrel, foggal-tízkefével,
 önégető lázzal, szorgalommal,
 fanyűvők-sziklamorzsolók,
 mesebeli bőséget, hatalmat-tudást
 szerezni jöttünk-maradtunk;
 ők integetnek, vele együtt jöttek,
 éhes-soványan, réti csikaszkok,
 mind hozta-tudta szúrta-szűnyában
 hamuba-sült titkot, varázsigét
 a szolgálat végére, számadásra,
 a jutalom feltárló óarany-kapujába,
 ó, hány szezámról-kapuról álmodtunk,
 vitatkoztunk-hittünk akkoriban,
 első szabónál csináltatott zakónkban,
 elnyerve már a birodalom felét,
 maholnap negyvenesek,
 első öröm, hit, lelkesedés népe,
 emlékeztek, integetők;
 a pontos idő 23 óra 50 perc,
 aki itt ül, magányos
 az idő egyhangú lüktetésében,
 metronóm-kopogásban, eső-kopogásban,
 hózizegésben nem tudja,
 ki él, ki halott már,
 nézi behűnyt szemmel az emlékezés
 virágait tenyerében,
 fájna ujjait ökölbe zárni,

szezám-kapuja kinyílt, azután
 ránc csukódott, álmaink tenyerére
 az ujjak józansága, ököl-józanság,
 rendezett egyenes vonalak-sorok
 józansága, rend és fegyelem
 parancsa, kötelességtudás;
 s titkát ki-ki megépítette,
 csináltunk családot, mértékletesen
 zsebünkhöz igazodót, van
 otthonunk, benne gyerek és víz,
 gáz-villany-feleség,
 ölelés távfűtéssel,
 napközben áldott-kényelmes csend,
 aludni járunk csak haza,
 a szombat szabad, összeveszünk,
 kibékülünk vasárnap,
 erre kell a két szabad nap,
 egymást okolni valamiért,
 nincs úgy, nem úgy történt,
 nem sikerült, másnak jutott,
 mi érdemeltük, nem lesz a miénk,
 átlátva mindent végül
 ketten-egy-ágyban összebújunk,
 dideregve várjuk az öregséget:
 aki itt ül, homlokát felemeli,
 tenyerét ökölbe szorítja,
 a pontos idő 23 óra 55 perc,
 próbált menekülni,

Iluh István

Ősz van

Neked is menni kell szép Nyár
 Rozsdálló tájak felett
 Őszi köd sétál
 Késnek a reggelek
 Melengetik tört gerincüket
 Összebb bújnak a dombok
 Zizegve jelzik röptüket
 Megsárgult lombok
 Földig érnek a fellegek
 Őnos-esővel rakottan
 A nap aprókat lépeget
 Varjú kiáltoz kárvalottan

mire jutott vele,
 verseket morzsolgat esténként,
 gyermekkorából kukoricát,
 gyerekkorából kukoricát,
 szavakat borzol, lábához
 macska törleszkedik, hízelgés
 dorombol, álmából felriad,
 levegő után kapkod,
 ebéd után elszunyókál magában,
 a visszazámlálás megkezdődött;
 harminc: súlyfölség,
 huszonkilenc: rossz emésztés,
 huszonnyolc: délutáni álmoság,
 huszonhét: éjszaka álmatlanság,
 huszonhat: látásromlás,
 huszonöt: fogak pótlása,
 huszonnégy-huszonhárom-huszonkettő,
 a húsz után, a tíz után,
 a legutolsó szó után
 mi jöhet, miféle erdők-kísértések,
 ajándéka szerény, egy élet, nem több,
 hová veti a szorongás,
 lesz-e fény a sötétüben,
 mellette lámpa, rezdületlen,
 elfér a csönd egy tenyérben,
 körül a szoba árnyékai,
 a pontos idő 24 óra. Éjfél.
 Új óra, új nap, új év kezdődik.
 S mi új kezdődik?

Jegenyék

Nyártól lombozottan
 Esővel veretten
 Naptól fényezetten
 Égtől ékezetten
 Évvel gyűrűzötten
 Villámtól égetten
 Vihartól tépetten
 Téltől havazottan
 Fagytól ónozottan
 Százával ezrével
 Jönnek a jegenyék
 Az idő csendjével

